

AD STUDIO SV M LECTORE M.

BAM Galliarum partem quam obtinet Hispaniarum Rex descripturus, idem quem in Francorum Regno constitui, ordo sequendus mihi erit. Primum ergo ea quæ de Inferioris Belgij politico statu mihi in studiosorum gratiam communicauit vir clarissimus D. Dominicus à Burmania accipe, postea prouincias Dominiæq; enumerabo & describam.

POLITIA BELGII SVB BURGVNDIONIBVS.

MNIS Gallia secundum Iulium Cæsarem diuisa est in Belgicam, Celticam & Aquitanicam. Belgicæ mediam fortè partem Hispaniarum Rex aliquot iam possidet sæculis: alteram, Picardiam scilicet, Campaniam, Normandiam (quanquam hæ duæ postremæ non in totum sub Belgio continentur) & reliquam Belgij partem possidēt Dux Lotharingiæ, Iulia, Cliuia, Archiepiscopus Treuirensis, Moguntinensis, Coloniensis, Episcopus Leodiënsis & alij. Produxit hæc Belgica teste Iulio Cæsare illustriores semper ac fortiores milites quàm reliqua Gallia, ita vt non modò illius tempore, verùm etiam nostro sæculo omnem belli molem sustinuerit.

Continet autem circiter 320. vrbes munitas, & circiter 230. oppida priuilegiata, pagos verò plus minus 12000.

Et quanquam tota hæc Belgica propter diuersas Imperiales & Regales dignitates, Electoratus, Archiepiscopatus, Episcopatus, coronationē tam Imperatoriæ Maiestatis Aquisgrani, quàm Regni Franciæ Sessionæ mirè inclarescat, illa tamen pars, quæ Regi Catholico semper paruit, longè nobilissima est: tum propter ortum ac natalem quam plurimum Monarcharum, Regum, Principum & Ducum, tum etiam propter frequentes in ea & opulentissimas vrbes, infinita oppida, & innumerabiles pagos, ad eòq; inhabitatorū admirandā frequentiam, eorum diuitias, ciuilitatem, ac animi fortitudinem. Quibus etiam Carolus V. Imperatorem motum fuisse ferunt, vt in deliberationem multoties traxerit, in Regnum eas prouincias esse erigendas. verùm propter priuilegiorum, morum, atq; legum in singulis prouincijs diuersitatem, tum continuorū beliorum difficultates, quibus opprimebatur, ab instituto reuocatum fuisse.

Hæc pars in circuitu habet ferè 340. miliaria Flandrica, Italica 1000. continet vrbes clausas 208. & circiter 150. oppida, vrbibus propter splendorem & priuilegia haud inferiora: pagos verò plus minus 6300. maiores autem infinitum numerum ferè, sicut & diuersa Dominiæ ac principatus merum aut mixtum imperium habentia.

De Præsede aut Gubernatore totius Belgij.

Eadem in hoc Belgio est administrandæ Reip. ac iustitiæ ratio, quæ in regno Gallia, eadem Magistratuū nomina, eademq; autoritas Prouincijs omnibus. Vnus à rege Catholico semper est generalis cum summa autoritate Præfectus, qui & Burgundiæ quoque Comitatu præest, neq; enim præ multitudinem regnorum ac prouinciarum in ipsius eam, sicut Burgundiæ Duces solent, administrare valet. Quapropter tempore Maximiliani Cæsaris, eiusque filij Philippi, summæ rerum præfuit ad tempus Georgius Saxonix Dux. Caroli V. Imperatoris tempore primū Margareta Austria, Imperatoris matertera, qua defuncta soror dictæ Cæsariæ Maiestatis Maria Vngariæ Regina ab anno 1531. ad 1555. quo Imperatoria Maiestas totum Belgium filio Philippo renunciauit, qui successiuè easdem prouincias demandauit suo nomine regendas Emanueli Philiberto Sabaudix Ducis consobrino, puta ex duabus sororibus Regis Lusitaniæ utroq; nato, qui à Rege Ducatu suo Sabaudix restitutus Præfecturæ renunciauit, atq; in eius locum surrogata est Regis soror Margareta Parmæ ac Placentiæ Ducis vxor, cui præter alia consueta assignati fuere in singulos annos 36. millia coronatorum. Hic Præfectus licet summam adeoque plenissimam haberet per totum Belgium autoritatem, cuncta tamen maiora munera ac officia, vt sunt, Præsidentus, Cancellariatus Statuum, ita omnes leges, decreta & negotia sub Regis nomine distribuuntur, atque emanant. Scire autem hic oportet, antequam de singulis consilijs seorsim quid dicamus, olim duo illa consilia Statuum & Priuatum vnum tantum apud Principem fuisse, quod Priuatum nuncupabatur: verùm ex crescentibus negotijs in duo diuersa id partiti necesse fuit.

De Consilio Statuum.

Consilium Statuum, vt vocant, quod apud Gubernatorem residet, incerto constat Consiliariorum numero, pro arbitrio enim Principis negotiorum necessitate plures vel pauciores adhibentur. Constat verò ex diuersis Prouinciarum Belgij Præfectis, nonnullisque doctoribus, qui propter doctrinam, integritatem, ac virtutes subindè adhibentur. Huic ordini vnus præest Iudex seu Præses consilij. Cum hoc consilio deliberat Belgij summus Præses super rebus Principis & publicis, puta de bello & pace deque generali totius patriæ regimine. Eodem in deliberationem veniunt, quæ ab omni parte adferuntur. Item fœdera cum Principibus ac vicinis, an dimittendi vel retinendi sint belli Duces. Item de propugnaculis, munitionibus, provisionibus armorū, qui demandandi & recipiendi legati, cunctaq; huc referuntur ex consilijs magis ardua negotia. denique vt summati dicamus, quicquid conseruationem ac protectionem totius patriæ intrus & foras concernit, in hoc consilio deliberatur. Solent & extraordinarijs & magis arduis negotijs adhiberi quoque omnes Ordinis aurei velleris, & ex alijs gubernatoribus prouinciarum, officarijsque Regijs nonnulli.

S T A T V S P O L I T I C V S

De Consilio Priuato.

Consilium quod vocant Priuatum seu Secretum similiter apud Gubernatorem residet. Constat ordinariè 10. vel 12. Consiliarijs, ijsque Doctõribus aut Licentiatis à Rege vel eius locum tenente electis. Hoc cum diuisum sit propter multitudinem negotiorum à præcedente consilio Statuum sibi reseruauit quicquid ad iustitiam, Ius, & Politiam pertinet, & inspectionem aliorum consiliorum. Huius itaque est cõcedere priuilegia, consensum, gratiam, veniam, remissiones. Item condere leges, ordinationes, statuta, edictaque, vnde & Magistri supplicationum vocantur. Huius item consilij est cognoscere de limitibus, ac confinibus prouinciarum, deque partibus principalibus dominijs, superioritatis, & autoritatis Principis, Dominorum & aliorum aulicorum immatriculorum. Denique consilium hoc robur est ac conseruator Iustitiæ, cæterarumque rerum omnium inspector, quanquam subinde magis ardua consilio Statuum communicet, ac viceuersa illud quæ politiam ac Iustitiam aliquo modo concernunt cum hoc conferat ac communicet. Habet & hoc Consilium suum Præsidentem.

De Consilio Finantiarum.

In eadem curia residet & aliud Consilium, quod vulgò Finantiarum vocant. Huic communiter præfecti semper fuere tria ex prudentioribus dominis patriæ capita, vnus Thesaurarius, vnus receptor generalis, & tres Commissarij docti ac prudentes, cum duobus Gressarijs alijsque officarijs. Hoc Consilium curam habet bonorum patrimonialium & reddituum Principis, subsidiõrum ordinariorum & extraordinariorum, Camere rationalis, Receptorum, aliorumque officariõrum Regias pecunias tractantium. In eodem fiunt taxationes, rationes assignantur soluendi quicquid concernit pacem vel bellum, fortificationes, munitiones, prouisiones, adeoque omnes expensas, tam ordinarias quàm extraordinarias pro conseruatione Status patriæ. Hoc item bona Principis elocat, facit moderationes ac restrictiones contentas eius ordinationibus. Breuiter totam agit curam Regij thesauri vniuersi.

De Consilio Camera Rationalis.

Est & alius Bruxellæ Magistratus Regius, qui est tanquam membrum Consilij Finantiarum, appellaturque Camera Rationalis, cui præest vnus Præsides & septem Magistri rationum; quatuor scilicet ordinarij, & tres extraordinarij, cum nonnullis alijs officarijs. Reddunt huic rationem administrationis pecuniarum Regis omnes thesaurarij & Receptores Brabantia & adhaerentis ditionis. Item agri Lutzenburgici, recipiuntque omnes hic suas quitantias. Præter hanc verò Cameram sunt adhuc in Belgio tres aliæ Camere rationales in Flandria scilicet, Hollandia & Geldria, quæ omnes summarie rationem reddere coguntur Finantiarum consilio tanquam omnium omnium inspectori. Atque hæc sunt consilia & Magistratus vel officarij, qui perpetuò generalem Belgij Præfectum comitantur, vel apud eum resident.

De Consilijs Prouincialibus.

Est & aliud in hoc Belgio Consilium in singulis ferè prouincijs, quod Parlamentum Regium vulgò nominant, quale est Mechlinia, in Brabantia verò Cancellariam vocant. Præsunt huic communiter secundum diuersa loca vel 12. vel 16. vel 18. Consiliarij Doctores & Licentiati, vnusque Præsides seu Cancellarius tanquam Iudex. Adstant pariter Aduocatus & Procurator Fisci, Gressarij, Secretarij, alijsque officarij, omnes à locum tenente Regio electi, & à Rege stipendiati. Hic Magistratus summa pollet autoritate cunctarum ciuiliũ & criminalium causarum, & omnium in hisce prouincialibus, Dominijsque Regijs controuersiarum cognitionem habens. Habet & actiuam & passiuam cognitionem fundamentorum, confinium ac differentiarum, quæ à prælaturis eorumque iurisdictionibus procedunt, exceptis bonis mortuis, vulgò amortis: eorum enim cognitio ad curiam Ecclesiasticam pertinet. Similiter obseruari facit priuilegia, exemptiones, officia, beneficia, ac prouisiones, à Principe concessa, saluis nihilominus semper iurisdictionibus & priuilegijs locorum particularibus. Huc vocantur in ius nõ solum oes regij Officiarij, & ministri prouinciales, sed & Rex ipse, pro quo respondent eius Procurator & Aduocatus, minimeque summa eius autoritas, aut dignitas cuiquam præiudicio ac damno est. Quinimo accidit iam pridem in Geldria regnante Rege Philippo, vt cum Maiestas ipsius in causa quadam grauissima contra Dominum de Anholt succumberet, nullusque officariõrum, sententiam executioni mandare auderet, Rex ipse eam realiter executus sit. Ad hoc tribunal cunctæ deuoluuntur appellationes inferiorum cuiusque prouinciæ iudiciorum, neque hoc vllam e contra appellationem admittit, sed duntaxat syndicatum, quem reuisionem vulgò vocant. Rarius verò fit vt non reuisionem petens, & maximarum expensarum, eo scilicet nomine faciendarum, & ipsius causæ iacturam patiatur. Sed nec per reuisionem hanc sententiæ prioris executio differtur. Iudicatur in omnibus hisce summis Curijs secundum Ius commune, saluis tamen legibus municipalibus singulorum locorum constitutionibus, quæ plurimæ quidem sunt, decretisque Principum vulgò Mandamentis, quæ quatenus priuilegia non lædant, cæteris legibus omnibus præferuntur. Veruntamen antequam hæc publicantur in deliberationem & cognitionem prædicti Consilij trahuntur, suntque eatenus in iure fundata, quatenus cum legibus scriptis conueniunt.

Præter iam dicta deputat etiam Regis nomine Præsides certos singulis annis legatos per singulas ferè prouincias, qui Reuiforum funguntur officio, vt scilicet rationes prouentuum seu reddituum aliaque patriam concernentia reuideant animaduertantque.

Militia Belgica.

Tempore pacis Rex non nisi paucis utitur in solis confinibus Regni præsidiarijs militibus, ea autem loca sunt numero 26. maximi quidem momenti propugnacula. Alia deinde equestris militia ab omni antiquitate obseruata à Carolo V. anno 1547. prudenter restituta & reparata est, quam ordinarias bendas seu legiones vulgò vocant, trium millium electorum equitum, qui distributi in 14. bendas præcipuis prouinciarum dominis committuntur, atque hi suos habent Locum tenentes, aliosque officarios. Vnus est generalis Quæstor militiæ, qui Regis nomine hisce legionibus ordinarijs soluit. Is fuit *Art Molikeman*.

Præ-

BELGII.

Præterea nullum fere habet Rex pacis tempore classem maritimam instructam, sed quia omnes regni portus nauibus diuersis abundant, necessitatis tempore omnes eas naues, vel quot & quas ex ijs liber sisti iubet, suisque eas sumptibus ad bellum adornat, soluto nauium domino quod æquum est. Atque in hunc finem toti rei maritimæ vnum præfecit summum belli totiusque classis Ducem, quem Admiralium vulgò vocant. Is fuit Comes Beueriensis, hic omnis prædæ belli tempore, omnium confiscationum, omnis denique generalis mercaturæ, quæ cum licentia Regis ex hostili solo ad nos defertur, suam habet partem. Hanc verò regis licentiam Admiralium sua manu approbare & confirmare debet antequam idemnitatem sibi promittere mercatores queant.

Est & alius maximè quidem dignitatis Præfectus tormentorum bellicorum, & quicquid id genus armorum concernit, quæ quidem arma ordinariè Mechliniæ asseruari solent, atque horum cura domino de Glacion Aurei velleris Equiti demandata fuit.

De Dominijs seu bonis patrimonialibus Principis.

Venationes, aucupia, & piscationes per hæc terras pro distinctione Iurisdictionum sunt Principis, ciuitatum propriorumque; dominiorum, excepta Brabantia, vbi quinq; tantum syluæ Principi ab omni venatione & aucupio liberae sunt, per reliquam totam prouinciam vnicuique cum canibus & auibus, non retribus, libera est venatio, aucupium, & piscatio. Princeps in singulis ferè prouincijs suos venationi Præfectos habet, & nominatim per Brabantiam, magnæ dignitatis officium est, cui præesse solet Marchio Bergensis, eoque; nomine vulgò Magnus Brabantia Venator appellari solet.

Præcipua quæque; earum regionum syluæ ad regis usum non modò venandi, sed & lignandi spectant, estque; non minima suorum reddituum pars. reliqui redditus in ciuitatibus, villis, castellis, terris, molendinis, alijsque; ab omni antiquitate Principibus patriæ attributis consistunt, qui vulgò Domaines, Latine Dominia, vel proprius bona patrimonialia vocantur. Sed & vectigalia quædam mercantiarum tam mari quam terra inter eos redditus connumerantur, similiter & redditus quosdam in præcipuas ciuitates rex habet, puta in Antuerpiam, vbi præter partem suam omnium confiscationum: habet & monetæ, carcerum, & piscationum locationem, aliaque; nonnulla, quæ Regium dominium, vt vocant, mirè adaugent.

Modus conuocandi Status.

Princeps petiturus quid, vel nouum tributum, nouasque; leges impositurus, conuocare solet, certo assignato die & loco, qui communiter Bruxellis esse solet, tum propter Regiam Curiam, tum quòd Brabantini extraditionem suam nihil deliberent, omnes totius Belgij ordines, qui sic debite interpellati haud grauatè comparent, vel saltem secundo, sub multa aliqua pecuniaria appellati legitimo numero plures vel pauciores, prout citati sunt, pro causa necessitatis conueniunt. Sunt autem qui communiter Bruxellis comparere solent hi, Brabantini, Flandri, Artesij, Hannonienses, Valentij, Ryssel, Douay & Orchies, Hollandi, Traiectenses, Zelandi, Namurcei, Tornaci, & Tournesij, & Mechlinienses. Reliquarum prouinciarum ordines, vt sunt Geldri, Frisij, Luxemburgij, quia remotiores sunt à suis Gubernatoribus (nisi grauissima sint deliberationes) conuocantur, & cum eo transigunt. Ceterum Ordinum generalium tres sunt status, 1. Ecclesiasticus, 2. Nobilitas, 3. præcipua ciuitates. Horum statuum membra, Personæ ac deputati ij qui ab omni antiquitate ad id electi & constituti fuerunt comparent, vel suos deputant legatos, licet alij, nisi legitimas habeant excusationes in persona comparere teneantur. Verum non omnium regionum idem est in hac parte usus & consuetudo. Exempli gratia, Brabantini, Hannonienses, Artesij, Namurcenses, & Zelandi diuersis commissarijs rem expediunt, puta Ecclesiastici Abbatem, Nobilitas, Ducem, Marchionem, Principem, Baronem & nobiles, ciuitates verò Consules, vulgò Burgimagistros, & duos vel tres Scabinos, vnumque; ciuitatis Pensionarium, plures vel pauciores pro facti exigentia delegant. Flandri per vnum solum legatum vel Commissarium vulgò, ratione quatuor membrorum comparent, quæ quidem 4. membra omnes tres supradictos status repræsentant. quanquam & hi separatim suos delegare queant, qui inspectionem in factum legati 4. membrorum habeant, ne quid præiudicij illis pariat. Verum communiter quod quatuor ea membra statuunt id ratum firmumque; habetur. Hollandi duorum tantum statuum nomine, nobilitatis scilicet & ciuitatum legatos deputant, ijque; totam prouinciam repræsentant. Hoc modo coacto Consilio in præsentia Præfecti regij Præsides, vel quis Statuum Cõsiliarius Principis seu Regis nomine petitionem eiusdem perpulchro huic ordini humanissimè exponit. Illi post consuetas deliberationes singuli pro se in scriptis res deprendunt, quo equidem responso si regi non sit satisfactum, multis conatur rationibus Ordines ad suam petitionem permouere, quin etsi ad vnum pene omnes Ordines regis voto consensissent, sola tamen Antuerpia hunc consensum infringere & annullare poterit, siquidem Ordines omnes ea lege & conditione consentire semper censentur, si in eam omnes status, atque; singula eorum membra id comprobant, & in suam portionem consentiant. Quocirca omnino necesse est non modò omnes Ordines seu status generaliter consensisse, sed & omnium statuum singula quoque membra consensum suum vnanimè dedisse. Vnde plerumque; fit, vt non attentis quibusuis regis remonstrationibus, iustisque; rationibus, nihil penè vnquam Regi propter votorum diuersitatem concedatur, quo quidem casu Rex pro eo tempore patienter acquiescit, & in commodius tempus differt. Attamè rarius est, vt non moderatus Princeps à subditis discretis ac placidis voti sui tandem compos fiat. Si quam pecuniam Principi promiserint, neque eam commodè in parato habere queant, aliam ineunt inter se, cum consensu tamen Principis conquirendi rationem, vectigal quoddam vel simile quippiam grauaminis rebus communibus ad tempus imponendo, vel alio quodam modo, modo pro ratione loci, temporis, & occasionis, quæ iuxta modum, taxam, & proportionem consuetam suo tempore dependitur. Ecclesiastici suam portionem separatim soluunt, nobilitas & ciuitates propter affinitatem commerciorum & vtilitatis inter se simul soluunt, Brabantini quidem vt primi, propter antiquitatem & dignitatem Ducalem, suam dependunt partem in florenis 20. stufferorum. Flandri propter opulentiam suam in florenis 24. stufferorum, & sic reliquæ quoque; prouinciæ iuxta consuetas taxas, quæ non facile immutantur vel transgrediuntur.